Βεβιομένων Καραφᾶ.

Τοὺς δυναστολοὺς διὰ τῶν παρ' ἡμῖν παλαίστρων ἐπιφραμένων καὶ ἐπὶ τὰ ἀξιομνημόνευτα δύναται, νομίζομεν, νὰ παρεμφερῶμεν μέχρι τινὸς ἡ ἀνάμνησις, ὅτι καίτοι ἐπὶ νεωτέρων ἐδανὴ ἡ ἐξουσία διὰ τῆς χάσεως ἢ διανοίᾳ σύμφωνος ἡ ἐμπύρα. Ἀναλαβοῦσα, ἀπὸ τῆς παρὰ τὸ δυναστον ἴσως αἴτησα ἀναγεννήσεως τοῦ ἀγωνισμοῦ, μέχρι τοῦ τέλους τοῦ δυναστου ἀξιόλογα, ἀναμφισβητήτως ἐνὸ τοῦ ἀξιωτάτου ἐπαίτησαν ἀγάπης ἢ ἔρωτος νὰ ἐπιδεικνύωσιν ἢ πᾶν νὰ ὑπερέχωσιν ἢ διὰ μόνης τῆς ἐξουσίας τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τῆς μεγαλοφυΐας τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν ἀναγκῶν. Παρ' αὐτοῖς ἔτυχον ἐξουσίας οἱ ἐν Βυζαντίῳ ἐπιτηδειότατοι ἐξ ὧν δύσιν τῶν ἀρχαίων γραμμάτων, ὁ Χρυσολωρᾶς, ὁ Κωνσταντῖνος Λάσκαρις, ὁ πάπας Φίλιππος καὶ οἱ ἄλλοι μετὰ τούτους τῶν ἀρχαίων ἀριστουργημάτων ἐκδόται καὶ ἑρμηνευταί καὶ μεταφραστές. Οἱ Μέδικοι τῆς Φλωρεντίας, οἱ ἡγεμόνες τῆς Ῥαβέννας καὶ ὁ Πάπας Λέων ὁ Ἕ, οὐ μόνον ἐκτὸς ἀλλὰ καὶ ἡγεμόνες γραικῶν καὶ ἀρχαίων

Τὴν ἡγεμονείαν ταύτην ἐν Ἰταλίᾳ ἐξέλιπον καὶ ἐσπέρια νὰ μεταδῶσι τὴν ἐαυτῶν ἐξουσίαν. Οἱ Ἰωάννης Λάσκαρις παλαιόθεν ἐνεκαινίσθη ἐκεῖσε ὑπὸ τῶν Μεδίκων ὁ Λάρεντος Β' καὶ ἔσων σφῶν αὐτῶν ἐπόθησεν αὐθέντην ὁ Φραγκίσκος Α', δόξης τῶν ἀρχαίων ἐνὸ τοῦ μαθητοῦ τοῦ Λασκάρεως Δημητρίου ζωγράφους τῶν «παρὰ Λάρνη» ἐπικλήσεως διὰ τῶν παρ' ἡμῖν γραφῶν Πανῶ, ἡ δὲ τοῦ Ἀγγέλου παρὰ τοῦ διαδόχου του διὰ τῶν ἀρχαιοτάτων τῶν ἐξόχων καὶ τοῦ ἀξιωτάτου ἡγεμόνος δόξαν τῶν αἰώνων. Ἐξ ἴσου δόξης προσῆλθε τῶν γραμμάτων ἀναδεξάμενος ἡ Ἰσαβέλλα Μαργαρίτα, ἡ δὲ ἀδελφὴ τοῦ Φραγκίσκου Βαρβάρα τῶν Ναβάρρας, ἡ σφρᾶγίσασα τὰ ἐπώνυμα αὐτῶν χαρακτῆρα ἀνεμόδρυτα, ἡ δυσάντητον Μαργαρίτα τοῦ Βυρῶν ἡ, ἱδρύσασα τὸ ἐν Βουργῇ σανατοσεμνεῖον καὶ ἀναδεξάσα τὸ Ῥονσάρ καὶ τὸν ἐξ ἡγεμονίαν Δουράτον, καὶ ἡ ἐξόχη τοῦ Βασιλίσσα Μαργὼ αὐξήσασα τοῦ Ἑρρίκου Δ', ἡ ἐπιδεξιωσα παρὰ τοῦ μαθητοῦ τοῦ Λασκάρεως Δαμασκηνοῦ ὄμματον ἐπαναγεννῆσαι τοὺς ἀρχαίους ἀμφὶ καὶ νὰ διαμείνωσιν ἐμμενεῖς πρὸ τοὺς δυναστοὺς νὰ ἐπιγνώσωσιν αὐτῶν. Ἐξ ὧν πρωτοβουλίαν ἐπάνω αὐτῆς ὀφείλεται ἡ παρὰ μείζονος τῶν ἐπὶ Μεγάλου ἐξεμανθρίνης ἐξ Ἀγγλίας ἐπὶ Ἰακώβου Α' τοῦ ἐκ Σκωτίας τῶν ἐπωνύμων, τοῦ Ῥονσάρ, τοῦ Τοδέλ, τοῦ Ποίτου, τοῦ Δουβρανά καὶ τῶν ἄλλων ὀπαδῶν μεῖ ἔμοιον, ἀμφ' οὐδὲ καὶ τὸν ἐκ Βιβαίως τὸν Ἀράκτην, τοῦ Ὀνοράτου, τοῦ Ζωοιδίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀμφιδρυτῶν τῆς Ἀγκάδος ὁμιλούντων.

Τὰ παρὰ τοῦ δυὸ ἐπωμύτου αὐτὰς καὶ ἰδίως τοῦ ἐπωνύμου τοῦ Λουδοβίκου ΙΙ ἐπὶ τοῦ Ἰωσὴφ μητρὸς, δὲν ἀμφὶ νὰ ἐνομμνήσωμεν ὅτι οἱ ἀρίστοι τῶν ἐπωμύτων ἐκείνων καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλου τάξιον σημφαγῶν καὶ ἐπαινεταί, ὁ Ῥεμίνας, ὁ Βονάρ, ὁ Λαγοβλίνος καὶ ὁ Λαβρουμφος δὲν ἦσαν αὐτάρκεις, ἀμφ' αὐδὲν ἐν ἐπλάζοντο τοῦ βασιλικοῦ τεμένους καὶ ἐμφανῶς πρὸς τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν τῶν ἀριστοκρατικῶν ἐκείνων ἐξόχων καὶ μεγαλοδυνάμων.

Ἡ ἀνὸ τῆς Ἰταλίας μεταδόθησα ἐμπάθεια τῶν ἀρχαίων ἡγεμονικὰ δὲν ἐβράδυσε νὰ μεταδοθῇ καὶ ἐμπάθεις ἀμφὶ ἡμᾶς. Αἱ ἀρχαὶ τρεμαιῶν τινων ἡγεμονικῶν ἐπὶ τοῦ παντὸς νὰ ἀμυν-

ἀξίωσιν ἀναδιφῶντας, οὐδ᾽ ὑπάρχει ὁ ἀγνοῶν ὁποίας ἠξιώθησαν τὰ γράμματα προστασίας τῆς βασιλίσσης Ἄννης τῆς Ἀγγλίας, τῆς Μαρίας Θηρεσίας, τοῦ βασιλέως τῆς Πολωνίας Στανισλάου, τῆς Αἰκατερίνης Β´ καὶ τῆς Χριστίνης τῆς Σουηδίας. Οἱ φιλόβιβλοι, οἱ ζητοῦντες τὰς ὡραίας ἐκδόσεις, μάλιστα γνωρίζουσιν, ὅτι ὀλίγαι εἶναι αἱ μὴ φέρουσαι ἐπὶ τῆς προμετωπίου σελίδος τὴν εἰκόνα μεγαλοπρεπεστάτου βασιλέως ἢ μεγαλοπρεπεστάτου ἡγεμόνος, δουκός, ἡγεμόνος, [illegible] ἢ μαρκησίου προστατεύοντος τοῦ συγγραφέως.

Ἐνῷ τοιαύτην ἠξίουν οἱ συγγραφεῖς παρὰ τῶν ἀνωτέρων τάξεων προστασίας, τὸ ἀναγνωστικὸν [illegible] μόνον ἐκ στόματος καὶ τοὺς [illegible]. Τὰ [illegible] ἀναγνώσματα ἦσαν τὰ [illegible], «Παραμύθια τῆς μητρός», [illegible] «Κατορθώματα τοῦ Μανδρίνου», ὁ «Μουρτόλδος» ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ὁ «Ἀϊλενσπίγελ» ἐν Γερμανίᾳ. Οὐδ᾽ εἶναι τοῦτο ἄξιον ἀπορίας. Ὅπως ἐκ τῶν [illegible] ὁ ἥλιος πρώτας τὰς κορυφὰς καὶ ἔπειτα τὰς πεδιάδας, οὕτω καὶ τὸ [illegible] καταβαίνει βαθμηδὸν ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων εἰς τὰς κατωτέρας κοινωνικὰς τάξεις. Ἡ δὲ ὑπάρχουσα ἐν τῇ Δύσει φιλόμουσος καὶ [illegible] ἀριστοκρατία, ἡ ἀναγέννησις τῶν γραμμάτων διὰ [illegible] κατὰ τὸν [illegible] αἰῶνα, [illegible] Γαλλίᾳ [illegible] κατὰ τὸ τέλος τοῦ [illegible] αἰῶνος, ἀφοῦ [illegible] τοῦ Βολταίρου, οὕτω καὶ τοὺς προδρόμους τοῦ [illegible] καὶ [illegible] διδάγματα προσεβάλλοντο καὶ [illegible] οἱ [illegible], [illegible] ἐκ τῆς [illegible] οἱ [illegible].

Οὐδ᾽ [illegible] προσθέτομεν [illegible] προστασίας [illegible] τὰ γράμματα [illegible] οἱ [illegible] προστασίας [illegible] βαθμιαία [illegible] τὸ [illegible] καὶ [illegible] τοὺς [illegible] γράφοντας [illegible].

Ἄδηλον δὲ εἶναι [illegible] προστασίας [illegible] καὶ τὰ [illegible] γράμματα, [illegible] ὑπάρξειν [illegible] διάφορα [illegible] τῇ Δύσει. Ἡ Ἑλλὰς [illegible] ἀπὸ αἰώνων ὑπὸ τοῦ [illegible] βαρβάρου [illegible], [illegible] ἐθνικὴν βασιλείαν, οὔτε ἀριστοκρατικὴν τάξιν, [illegible] καὶ [illegible]. Τὸ [illegible] μέχρι τῆς [illegible] τοῦ [illegible] αἰῶνος, [illegible] ἀφορμὰς [illegible] μετὰ τὴν [illegible] ὑπὸ τῆς [illegible] εἰς Ἕλληνας τοῦ [illegible] ἡγεμόνος τῆς Μολδοβλαχίας. [illegible] τὸ [illegible] τῆς [illegible] λογοτεχνίας. Τὰ [illegible] μεταφράσεις [illegible] καὶ [illegible] ἔργων, [illegible] εἰς [illegible] καὶ [illegible] εἰς τοὺς [illegible] εἰς τάξεις [illegible] ἢ [illegible] καὶ ἡ ἰδίᾳ [illegible] εἰς [illegible] τοῦ [illegible] καὶ [illegible] εἰς τὸν [illegible] τοῦ ἔθνους.

Γνωστὸν εἶναι ὅτι μέχρι τῆς [illegible] καὶ [illegible] μετὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου [illegible] ἐξεδίδοντο διὰ τῆς συνδρομῆς [illegible], οὐδ᾽ εἶναι [illegible] τὰς [illegible] ἰδρυμάτων [illegible] καὶ [illegible] προσφοράς, τὰς ἰδρύσεις [illegible], τὰς

παροχὰς ὑποτροφιῶν καὶ τὰς ἄλλας αὐτῶν μεγαλοδωρίας. Ἐν γένει δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ φίλοι τῆς Ἑλλάδος ξένοι ἐφάνησαν κατανοήσαντες τὴν ἀνάγκην τῆς ταχείας διαδόσεως τῶν γνώσεων [illegible] κατασκευάσαντες νὰ μένῃ ἐν ἀγορᾷ ὁπόταν ἐπὶ ἄλλοις αἰτίας. Οὐδ' εἶναι βεβαίως ἀνάγκη αὐτῶν αἱ [illegible] στήριξιν τῶν γραμματέων φροντιστήρια δὲν αὐτῶν ἀναλόγως τὰς μεθόδους αὐτῆς παρουσίας. Ὅσον [illegible] καὶ ἂν ἦτο θερμὸς ὁ ζῆλος αὐτῶν, δύσκολος ἦτο νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ ἂν δὲν συμμετεῖχον [illegible] μέχρι τινὸς καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν ἐλευθέραν ἤδη Ἑλλάδα. Ἀλλ' οὗτοι, [illegible] ὀλίγον [illegible] κατὰ τὴν γνώμην τῶν [illegible], δὲν ἠδύναντο νὰ φροντίσωσι πολὺ περὶ τῶν γραμμάτων.

Ἡ ἔλλειψις αὕτη φιλομουσίας ἠδύνατο ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸ εἶδος τῆς ἀγωγῆς καὶ τὰς ἕξεις τῶν ἀνθρώπων τοῦ αἰῶνος, τῶν εἰθισμένων νὰ τιμῶσι μόνα τὰ ὅπλα καὶ ἀγνοούντων [illegible] τῆς [illegible] ἐκ τοῦ [illegible] τῆς παιδείας. Ἐπίσης ἐκ τούτου φαίνεται [illegible] ὅτι τὰ [illegible] [illegible] ταῦτα ἀποδίδει μεγαλυτέραν [illegible] πρὸς τὰ γράμματα [illegible]. Ἀλλ' ἡ [illegible] [illegible] [illegible]. Αἱ [illegible] κυβερνῆται τῆς Ἑλλάδος δὲν [illegible] [illegible] τῆς [illegible], οἱ διάδοχοι [illegible] [illegible] ἐπὶ [illegible] μετὰ [illegible] [illegible] αὐτῆς. Ἡ δὲ τοιαύτη [illegible] αὐτῶν [illegible] ἦτο [illegible] μετὰ τῆς ἐξελίξεως τοῦ [illegible] ἡμῶν ἀπὸ μοναρχικοῦ εἰς συνταγματικὸν καὶ ἀπὸ συνταγματικοῦ εἰς [illegible] κοινοβουλευτικὸν [illegible] [illegible] ἡ δύναμις τῆς ψήφου [illegible] [illegible] [illegible] καὶ [illegible] εἰς ταύτην τὰ πάντα, οὐδὲν ἄλλο ὅμως [illegible] [illegible] ἡ [illegible] τῶν Ἑλλήνων ἀγωγή. [illegible] εἶναι ὅτι δὲν [illegible] νὰ [illegible] τὰ γυμνάσια, ἀλλὰ καὶ νὰ [illegible] τὸ σκοπὸν αὐτῶν. Οὐδ' ἦτο ἄλλως δυνατόν, ἀφοῦ ὁ διορισμὸς καὶ ἡ παῦσις τῶν ἐν αὐτοῖς διδασκόντων ἐξηρτᾶτο οὐχὶ ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς εὐνοίας τοῦ βουλευτοῦ, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ κατασκευασθῇ ἄλλως ἢ διὰ δουλικῆς [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] διὰ τῆς [illegible] [illegible] εἰς [illegible] αὐτῶν [illegible] τῶν [illegible] οἱ [illegible]. Ἡ [illegible] [illegible] καὶ [illegible] [illegible] [illegible] δὲν ἠδύνατο νὰ [illegible] ἡ [illegible] καὶ ἡ [illegible] [illegible] καθηγητικῆς ἕδρας ἢ γυμνασιακοῦ [illegible] [illegible] [illegible] τὰς δημοσίας θέσεις, οὐδὲν ἄλλο ἠδύνατο νὰ [illegible] [illegible], ὅτι ἡ διάνοια τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων δύναται νὰ [illegible] [illegible], [illegible] ὁ [illegible] αὐτοῦ [illegible] [illegible] [illegible] διὰ [illegible] ὅτι τὸ [illegible] τῆς [illegible] δὲν θὰ [illegible] τὴν δαπάνην τῆς παιδείας.

Ὁ τοιοῦτος τρόπος ἀγωγῆς δὲν ἦτο βεβαίως ὁ [illegible] νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πρόοδον τῆς [illegible] ἡμῶν φιλολογίας, τῆς [illegible] ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν [illegible] νὰ [illegible] εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καλοῦ βιβλίου. Ἐκ τούτων τὰ μόνα [illegible] [illegible] ἦσαν τὰ δύ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τάξεις νὰ χρησιμεύσωσιν πρὸς κατάρτισιν ἀξιοπρεπῶν διδακτικοῦ, τὰ ἐξαρ-
τώμενα ἐκ τῆς γλώσσης. Περὶ δὲ ἐκδόσεως οὐδεμία ἄλλη φροντὶς τῶν προσφερομένων εἰς
τὰ ἔργα σπουδαίου ἔργου, οὐδὲ λόγος ἠδύνατο νὰ γίνῃ, ἀφοῦ βέβαιον ἐκ τῶν προτέρων
ἦτο, ὅτι οὐδ' αὐτὰ τὰ συγγράμματα ἔμελλε θὰ ἐπαρκέσῃ τὸ πρῶτον τῆς συγγραφῆς αὐ-
τοῦ. Ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, ἐκ τούτων τὰς μονογραφίας ἔχομεν παραφράσεις ἐκ παραφ-
ράσεως τῶν ἀνεκδότων τῶν ἄλλων φιλολόγων καὶ ἐπιστημονικῶν συγγραφέων τῆς
ἡμεδαπῆς καὶ τῆς ἀριστοκρατικῆς τάξεως ἡ φροντίδα. Τοιαύτη ὅμως τάξις δὲν
ὑπῆρχεν ἡ ἱστορικῶν λόγων εἰς Ἑλλάδι, τὴν δὲ ἐκτὸς αὐτῆς ὁμογενῶν ἡ μεγαλοδωρία δὲν
ἦτο δυνατὸν οὐδ' ἴσως δίκαιον νὰ ἐξαντληθῇ εἰς ἀνέκδοτα ἀναμφιβόλως τῆς
ἔλλειψιν σαφῶς καὶ ὅπου ὑποστηρίξῃ τῶν γραμμάτων. Πρέπει δὲ καὶ νὰ ὁμολο-
γήσωμεν ὅτι οἱ ἀγγελθέντες οὗτοι ἄνδρες, μέλη μακρὰν τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς ὠφέλιμα
ἔργα ἀσχολούμενοι, δὲν ἠδύναντο αὐτοὶ νὰ ἐνδείξωσι τὴν ἀναγνωρίσεως πράγματα
μεγάλα τῆς ἀξιολόγου προσπαθείας ἔργων ἱστορικῶν. Ἐκ τούτων καὶ τοὺς ἀρχαιοτέρους
χρόνους ἡ ὑποστήριξις τῆς ὑλικῆς ἦτο πολὺ μικροτέρα, διότι οἱ τότε γράφοντες ἢ μελε-
γράφοντες ἦσαν ὀλίγοι καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον γνωστοί, ἀφοῦ ὅμως ηὐξήθησ-
αν, ἐπέρχεται ἦτο δεκτὸν τὴν ἀξίαν συνδρομῆς ἔργων νὰ ἔχωσι τοιαῦτα καὶ ἀμφό-
τερα ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἡ δίψησις θὰ ἦτο μικρὰ μερίς. Εἰς τὸ παράγραφον ταῦτα
τῶν ἐγχωρίων τούτων, πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ἡ ἀνάπτυξις ἡ γλώσσης καὶ ἡ βαθμι-
αία ἐξέλιξις τοῦ νοῦ τῶν ποιητικῶν γραμμάτων μέρος τῶν ὁμογενῶν.
Ἀνεξάρτητα ταῦτα πάντα τῶν ἀναγνωρισμένων ὑπῆρχεν ἄλλα καὶ ἐπιστημονικῶν
προσόντα ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ἡ κατάστασις τῆς ἡμετέρας
φιλολογίας δύναται νὰ ὀνομασθῇ οὕτω. Ἡ μετὰ ἐξάρτησις τῶν πάντων ἐκ τῆς ση-
μερινῆς καὶ ἡ ὥρα ταύτης μόνης ἀσύγκριτος ὅμως ἦτο προσωπικῶς δρα-
στηριότητα τοῦ ἔθνους γένοντο αἰτία νὰ προσδώσῃ κατ' ἀρχὴν τὸ μορφωτι-
κὸν τύπος. Αἱ πρὸ ἑκατονταετίας ἐκδιδόμεναι ἐφημερίδες δὲν ὑπηρέτουν τὴν
σύμβασιν πρὸς τὰς συγγραφὰς κατὰ τὸ μέτρον τοῦ σχεδίου, τὴν αὔξησιν τῆς ὕλης, τὴν
ἐργασίαν μετάδοσιν τῶν εἰδήσεων, τὸν ὀργανισμὸν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν συνεργατῶν φιλολ-
γικῶς ἰδιαιτέρως ἦτο πρὸς τὰ μέσα ἐκεῖ κοσμοπολιτικῆς ὑποστηρίξεως τὸ ἀπόλυτον φιλολογι-
κῶς δίδουσι ἀκριβῶς, κατορθοῦσι σήμερον νὰ συντηρῶσι καὶ νὰ ἐφαρμόσωσιν εἰς
ἐργασίας δαπάνας μεγαλοπρεπῆ ἀνάλογα φύλλα. Ἡ πρόοδος ἦτο καὶ εἰς ἡμερησίου
γραφικοῦ ἔργου ἦτο ταχεῖα καὶ μεγάλη ἀλλὰ καὶ ἡ τόσον ἀνάγκη εἶναι τῶν
ἡ ὁδοιπορικῆς εἰ νὰ ἄλλο εἶδος συγγραφικῆς ἐργασίας. Ἐκεῖ κατὰ τὸ παρελθὸν
ἦτο δυνατὴ ἡ ἐκδοτική γνώμη εἰς τὰ ἐκδιδόμενα ἐκεῖ φιλολογικῶν περιοδικῶν ὡς ἡ «Παν-
δώρα», ὁ «Φιλίστωρ» καὶ ἡ «Ἑστία», ὁ βίος τῶν διδασκάλων ταῦτα δὲν δύνα-
ται νὰ παρατηρηθῇ πέραν τῆς ἡμερησίας, οὐδ' ἦτο ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνάλογος ἄλλης
φιλολ. δράσεως. Περὶ δὲ τῶν βιβλίων ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ μόνος ἐκδότης
ἄξιος λόγου διδακτικῶν ἦτο ὁ κ. Φέξης, ὁ ἤρχισεν νὰ ἐκδίδῃ εἰς τοὺς δρόμους
ἀνὰ ὀκτάλεπτα φυλλάδια, Ἀποσπάσματα τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας, Ροβινσῶνας καὶ βίους
ἐνδόξων ἀνδρῶν.
Ἡ μεγάλη ἐκ τῆς τοιαύτης ἐκτάσεως τοῦ βιβλίου καὶ ἰδίως τῆς μεταφράσεως

μερία ἐστὶ ἡ τοιαύτη ἡμῶν ἀποξένωσις ἀπὸ τοῦ πνευματικοῦ βίου τῶν ἄλλων ἐθνῶν· ἐνῷ καὶ τὰ ἴδια ἔχοντα ὁμοιότατον εἰς πάντα τὰ ἄλλα φιλολογίαν δὲν ἀφικνοῦνται εἰς ταύτην, ἀλλὰ συνηθίζουσι νὰ οἰκειοποιῶνται διὰ μεταφράσεως καὶ ἀπὸ τῶν ξένων λόγου ἄξιον τοιοῦτον, μόνοι ἡμεῖς οἱ οὐδὲν ἔχοντες ἡμέτερον ἀποχωριζόμεθα ἀπὸ τῆς διεθνοῦς πνευματικῆς πανδαισίας.

Τὰ πάντα ἐδανείσθημεν παρὰ τῶν ἑσπερίων ἐθνῶν, φορέματα, νόμους, ἔθιμα, ἐνδύματα καὶ διασκεδάσεις, καὶ ἑνὸς μόνου πράγματος ἐθεωρήσαμεν περιττὴν οὖσαν τὴν εἰσαγωγὴν τῶν προϊόντων τῆς διανοίας, προτιμῶντες ὡς φαίνεται, κατορθωτὴν τὴν ἄνευ τῆς παλιγγενεσίας αὐτῆς ἐξίσωσιν ἡμῶν πρὸς τὰ ἄλλα ἔθνη κατὰ τὰ λοιπά. Κατὰ πόσον εἶναι ἡ γνώμη αὕτη ὀρθή; τοῦτο ἀπέδειξεν ἱκανῶς ἡ πεῖρα ἡμίσεος αἰῶνος καὶ τὰ ἀπό τινος χρόνου ὁλονὲν αὐξάνοντα παράπονα περὶ τῆς καταστάσεως ἡμῶν τῆς φιλολογικῆς, τῆς ἐπιστημονικῆς, τῆς οἰκονομικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς. Ἀδύνατον δὲ φαίνεται νὰ προσπαθήσωμεν ὅτι εἰς τόσον καθυστερημένοι διὰ τῆς ψήφου τῶν φιλολογικῶν ἐπιθυμιῶν ἡ κατάστασις αὕτη πάντως καλλιτέρα ἂν διέφερεν ὀλιγώτερον τῆς τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἡ ἐκπαίδευσις τῶν Ἑλλήνων, ἐὰν ὀλιγώτεροι δὲ ἦσαν παρ᾽ ἡμῖν οἱ τρίβωνες στερούμενοι τῶν διαφωτιστῶν ἐκείνων ἐπιστημονικῶν διδαγμάτων, τὰ ὁποῖα θεωροῦνται σήμερον ἀναπόφευκτα ἀπαραίτητα πρὸς καθοδήγησιν εἰς πᾶν στάδιον τοῦ πρακτικοῦ βίου.

Ταύτην φαίνεται ἔχων γνώμην ὁ ἐν Ὀδησσῷ φιλογενὴς ἀνὴρ κ. Γρηγ. Μαρασλῆς, ὅστις ἀείποτε ἀπαράμιλλος ὑποστηρικτὴς τοῦ ἔθνους ἐπάξιος θεωρήσας παρασκευάζων τὴν ἄρσιν τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ συγχρόνου πνευματικοῦ βίου. Αὕτη δὲ ἦτο ἄλλως δυνατὴ ἢ διὰ τῆς παροχῆς εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀναγνώσματος πνευματικῆς τροφῆς, οἵα ἡ ἀφθόνως εἰς πάντας τοὺς ἄλλους λαοὺς παρατιθεμένη. Ὅπως δὲ ἐπιτύχῃ τῆς ὅσον αὕτη ἐπαρκεῖ παρ᾽ ἡμῖν, ἀρκεῖ νὰ ἀναλογισθῇ τοὺς καταλόγους οἱουδήποτε τῶν ἡμετέρων βιβλιοπωλείων ἢ ἐκδοτικῶν καταστημάτων. Ἐκ τῶν παντὸς εἴδους συγγραμμάτων, τὰ ὁποῖα ἀπὸ ἡμίσεος αἰῶνος ἤκμασαν ἐν Εὐρώπῃ τὴν προσοχὴν οὐ μόνον τῶν ἐπιστημόνων, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἐγκολπωθέντος χειραφετήσεως ἀπολαυῆς, δὲν ἔχει ἤδη ἐν αὐτοῖς σχεδὸν κανὲν εἰς ἑλληνικὴν μετάφρασιν. Τοῦ Ἔβερς, Σπένσερ, τοῦ Στουάρτ Μίλλ, τοῦ Δαρβίνου, τοῦ Σοπενχάουερ, τοῦ Μακώλεϋ, τοῦ Ρενάν, τοῦ Καρλάϋλ, τοῦ Μαξ Μύλλερ, τοῦ Μόμσεν, τοῦ Ταὶν καὶ τῶν ἄλλων διαπρεπεστάτων εἰσέτι ἄλλων μόνον καὶ διεθνοῦς σημασίας συγγραφέων μόνον τὸ ὄνομα δύναταί τις νὰ γνωρίσῃ ὁ μὴ κάτοχος ξένης γλώσσης Ἕλλην. Ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω πρώτη φροντὶς τῶν καθηγητῶν τοῦ τε μεσαιωνικοῦ ἐπιδαμόνου ἐξεγερθείσης φιλοσοφικῆς τῆς Δύσεως ὑπῆρξεν ἡ μετάφρασις εἰς αὐτοὺς τῆς ἀρχαίας σοφίας διὰ τῆς ἑρμηνείας τῶν ἀρχαίων ἔργων. Ἡ θέσις τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ ἑσπέριον φρόνημα εἶναι ἀκριβῶς οἵα ἦτο κατὰ τοὺς δύο παρελθόντας αἰῶνας ἡ ἐκ τῶν δυτικῶν ἐθνῶν πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα.

Ὡς ἐκβάλλεται ἐξ ἐκείνων ἡ μελέτη τῶν ἀρχαίων οὕτω ἐκβάλλεται εἰς ἡμᾶς ἡ τῶν νεωτέρων. Καὶ ὡς ἦτο εἰς ἐκεῖνα ἀδύνατον ἡ οἰκείωσις πρὸς τὴν ἀρχαίαν σοφίαν ἄλλως ἢ διὰ τῆς προσπαθείας τῶν γραμμάτων παρὰ τῶν εἰδημόνων καὶ τῶν προ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

οίων ἐπιστημῶν(?) οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν ἀδύνατος εἶναι σήμερον ἡ ἄνευ ὁμοίας συνδρομῆς ποιοτικὴ πρὸς τὴν κατωτέραν(?) ἐπιστήμην. Ἡ ἐκ τοῦ λείποντος(?) ἡμᾶς ἀπὸ ταύτης γράμματος ζημία εἶναι τοσοῦτο προφανὴς καὶ μεγάλη, ὥστε ἀποβαίνει ἄξιον ἀπορίας πῶς ἡ ἀνάγκη τῆς συγγράψεως αὐτοῦ δὲν κατενοήθη ταχύτερον παρά τινος τῶν φιλογενῶν ἀνδρῶν, οἵτινες τοσαῦτα κατέβαλον ὑπὲρ τοῦ ἔθνους. Ἀλλ' ἴσως εἶναι διότι ἐξ ὅλων τῶν πρὸς ἀνέγερσιν ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων δωρεῶν, ηὐδόκησάν τινες αὐτῶν εἰς συνεισφορὰν(?) ἐνίοτε καὶ ὑπὲρ ἐκδόσεως ἑνὸς εὐσυνειδήτου βιβλίου, τοῦτο ὅμως ἐπράττετο ὡς ἐν παρέργῳ, πρῶτος δὲ ὁ κ. Μαραζλῆς φαίνεται κατανοήσας ὅτι ἦτο ἀξία νὰ δωρηθῇ εἰς ἔργον ἡ ἐξεύρεσις(?) τοῦ ποσοῦ τῆς πνευματικῆς τροφῆς τοῦ ἔθνους ἀναγκαιότατον προσὸν τοῦ πολιτισμοῦ, ἄνευ τῆς ὁποίας ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐξισωθῇ(?) πρὸς τέλος κατάλληλον(?).

Τοιοῦτος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς μαραζλείου δωρεᾶς, τῆς ὁποίας δύνανται νὰ ἐκτιμήσωσιν ἐπαρκῶς τὴν ἀξίαν μόνοι οἱ αἰσθανόμενοι τὸ μέγεθος τῆς ζημίας ἐκ τῆς στερήσεως ἐπιστημονικῆς συγκοινωνίας πρὸς τὰ ἔθνη, ὅσον ἀνεπαίσθητον(?) τὸ καλλιέργημα τῆς διανοίας. Τὴν ζημίαν ταύτην ἠθέλησάν τινες νὰ παραστήσωσι μικροτέραν τῆς πραγματικῆς διὰ τοῦ ἰσχυρισμοῦ ὅτι πολλοὶ παρ' ἡμῖν δυνάμενοι νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῶν ξένων συγγραμμάτων γράφονται(?) οἱ κάτοχοι ξένης τινὸς γλώσσης. Ἀλλ' ὁ ἀκριβῶς ἐξετάζων τὰ πράγματα ἀρκεῖ νὰ κατατάξῃ εἰς τὰς δημώδεις ὑπερβολὰς τὸ περὶ τῆς γλωσσομαθείας τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων λεγόμενον. Περὶ τῆς Γαλλικῆς δύναται μὲν νὰ εἴπῃ τις ὅτι διδάσκεται ἀλλ' ὅμως καὶ ὅτι μανθάνεται εἰς τὰ Γυμνάσια ἐπὶ χρόνους(?), ἀφοῦ ἐξαιρέσῃ τις τῶν ξένων καθηγητῶν, οὐδ' ὅσοι διδάσκουσι κατέχουσιν αὐτὴν ἀκριβῶς, εἰ καὶ ἀρκοῦσα(?) εἰς τοῦ ποσοῦ(?) τῶν ὑποβαλλομένων παρ' αὐτῶν εἰς τὸν ἀναγνωσμὸν διδακτικῶν βιβλίων. Ἡ Γαλλικὴ δὲν εἶναι βεβαίως παρ' ἡμῖν ὡς ἐν Ρουμανίᾳ καὶ Ρωσσίᾳ κτῆμα κοινόν, ἀλλὰ περιορίζεται εἰς πολὺ στενώτερον κύκλον ἀριστοκρατικῶν αἰθουσῶν. Περὶ τῆς Ἀγγλικῆς οὐδὲ λόγος δύναται νὰ γίνῃ, τὴν δὲ Γερμανικὴν κατέχουσι μόνοι οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ὅσοι ἐσπούδασαν ἐν Γερμανίᾳ, ἐκ δὲ τῶν ἐπιστημόνων(?) αὐτοῦ φοιτητῶν οὐδὲ πεντήκοντα ἐννοοῦσιν ἄλλην γλῶσσαν ἐκτὸς τῆς μητρικῆς. Ὁ ἀριθμὸς ἐν γένει τῶν μὴ δυναμένων νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῆς παροχῆς μεταφράσεων τῶν ξένων ἔργων ἀποδεικνύει(?) ἀναξίαν παντὸς λόγου μικρολογίαν ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἀδυνατοῦντας ἄνευ τούτων νὰ ὠφεληθῶσιν. Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἄλλο τι, ὅτι ἡ ἀπὸ ἱκανῶν ἤδη ἐτῶν διπλασιάσασα τὴν τιμὴν τῶν ξένων βιβλίων ὑπερτίμησις τοῦ συναλλάγματος συντελεῖ νὰ καταστήσῃ ταῦτα ἀπρόσιτα οὐχὶ μόνον εἰς τοὺς μὴ γλωσσομαθεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς μὴ εὐπόρους.

Ἡ δὲ παρά τινων δημοσιογράφων ἐκφρασθεῖσα γνώμη, ὅτι χρησιμωτέρα ἴσως τῆς τῶν ἐπιστημονικῶν θὰ ἦτο ἡ παροχὴ μεταφράσεων φιλολογικῶν ἀριστουργημάτων δὲν φαίνεται οὐδ' αὐτὴ σύμφωνος εἰς ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τῶν σήμερον πνευματικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἔθνους.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ πρὸ πάντων καθῆκον εἶναι νὰ παύσῃ στηριζόμενον μόνον εἰς ἐ-
λάχιστον τῶν ἐγκυκλοπαιδικῶν γνώσεων, ὅσαι διαρκῶς σήμερον [illegible]
ἄνθρωπος ἀναγκαίως, νὰ ἐξισωθῇ κατὰ τὸν ἀνθρωπισμὸν ὁ Ἕλλην ὑπάλ-
ληλος, βουλευτής, δήμαρχος, ἀστυνόμος, ἀξιωματικὸς ἢ καὶ βιομήχανος πρὸς
τοὺς ἄλλους ὁμοτέχνους του. Τοιουτοτρόπως ὁ [illegible] τῆς παραφιλ-
ου βιβλιοθήκης. Θὰ εὑρίσκετο τότε ἐν τῇ ἄλλῃ αὐτῆς [illegible] ἔργων,
ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία τοῦ Κουρτίου, ἡ τῶν Διαδόχων τοῦ Droysen, ἡ τῆς Ἑλλη-
νικῆς Φιλολογίας τοῦ Christ καὶ ἡ τῆς Βυζαντινῆς τοῦ Krumbacher, πολλὰ ἄλ-
λα πρὸς τὸ τοιοῦτο ἐπιστημονικὰ δύνανται νὰ παραδώσωσιν εἰς ἀναγνῶστας
εἰς τὸ γαλλικὸν πάσης τάξεως Ἑλλήνων ἀναγνωστῶν. Ἀλλὰ δὲ τοῦ ἀνωτέρω
ὑπάρχει καὶ ἄλλος [illegible] τὰ ἐν ἄλλῃ προσέχοντα τὸν πολ-
λόντων [illegible] μᾶλλον γνώσεως καθαρῶς αἰσθητικῶν ἀλλοδαπῶν βιβλίων, ὅπου
δ' ὅλος ὅσοι τὸ ὕψος τῆς ἀναγνώσεως ταύτης [illegible] συνδεομένης πρὸς
τὴν χάριν τοῦ ὕφους καὶ τὴν ἁρμονίαν τοῦ λόγου ἢ τῆς περιόδου, θὰ ἐπι-
τρέψωσιν εἰς πᾶσαν μὲν μετάφρασιν, πολὺ δὲ μᾶλλον [illegible] γλῶσσαν ἀπλου-
στέραν ἢ [illegible] ἑλληνική, ἢ ἐπαρκῆ [illegible] πρὸς ἀπόδοσιν νοημά-
των, ἀλλὰ στερουμένη ἀκόμη τῶν προσόντων γλώσσης καλλιτεχνικῆς.
Ἀκριβῶς ἄλλως εἶναι διὰ [illegible] τῆς παραφιλοῦ βιβλιοθήκης τὰ ἔργα
τῆς φαντασίας. Ἐν τῇ [illegible] γνωρίζομεν θὰ ἔλθῃ καὶ αὐτῶν ἡ σειρά, οὐ
μόνον τῆς ξένης ἐκ μεταφράσεως ἀλλὰ καὶ τῆς [illegible] καλλι-
τεχνίας. [illegible] ὅπως τῆς [illegible] εἶναι ἡ ἀνάγκη τῆς [illegible]
πρὸς καλλιτεχνικὴν [illegible] τῆς ξένης, [illegible]
τῆς μεταφράσεως [illegible] ἄλλων βιβλίων, διὰ τὸν λόγον ὅτι τὰ ἑλλη-
νικὰ καλλιτεχνήματα [illegible] πρὸς [illegible]
τοῦ σκοποῦ αὐτῆς.

Τὰ ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν [illegible] νομίζομεν, τὸ συμπέρασμα ὅτι
ἡ ἰδέα τοῦ ἐν Ὀδησσῷ [illegible] ἀνδρός, καίτοι [illegible] ἄλλων [illegible]
ἐνδείκνυται, [illegible] διὰ τὸ [illegible] αὐτῆς πρακτικὴν
ὠφέλειαν. Πολὺ μᾶλλον [illegible] τοῖς [illegible] τοῦ [illegible] τῆς [illegible]
[illegible] εἶναι ἡ πρότασις ὑπὲρ [illegible] τῆς [illegible] καλλιεργείας
τοῦ ἔθνους, δι' ἧς μόνης [illegible] ἡ [illegible] ἀνδρὸς
[illegible]

Ἀθῆναι. Κυριακῇ 2 Φεβρουαρίου 1897.